

Αγία Γραφή και Ιερά Παράδοση

του π. Αντωνίου Αλεβιζοπούλου (†)

Όταν κάνουμε λόγο για την αγία Γραφή και την ιερή παράδοση δεν εννοούμε δύο ξεχωριστά ή αντίθετα πράγματα, αλλά ένα αρμονικό όλο· την όλη αποκάλυψη του Θεού για χάρη της σωτηρίας του ανθρώπου.

Ο Μ. Βασίλειος συνοψίζει αυτή τη διδαχή της Ορθοδοξίας με τα ακόλουθα λόγια:

«Από τα δόγματα και τας αληθείας που διαφυλάσσει η Εκκλησία, άλλα μεν τα έχομε πάρει από τη γραπτή διδασκαλία, άλλα δε, που μυστικά έφθασαν μέχρις εμάς, τα εκάναμε δεκτά από την παράδοση των αποστόλων. Και τα δύο έχουν την ίδια σημασία για την πίστη. Και κανείς από όσους έχουν ακόμη και μικρή γνώση των Εκκλησιαστικών θεσμών δεν θα προβάλλει αντίρρηση σ' αυτά... Γιατί αν επιχειρήσουμε να εγκαταλείψουμε όσα από τα "έθη" είναι άγραφα, γιατί δήθεν δεν έχουν μεγάλη σημασία, χωρίς να το καταλάβουμε, θα ζημιώναμε το ευαγγέλιο στην ουσία του ή μάλλον θα μετατρέπαμε το ευαγγέλιο σε "κενόν νοήματος όνομα"».

Ο Μ. Βασίλειος δεν παραλείπει να αναφέρει συγκεκριμένα παραδείγματα από τα «έθη» της Εκκλησίας στην εποχή του, τα οποία κανείς δεν αμφισβητούσε και όμως δεν βρίσκονταν σε καμμία γραπτή παράδοση:

«Λόγου χάρη (για να θυμηθώ το πρώτο και πιο συνηθισμένο από όλα), ποιος εδίδαξε γραπτώς ότι όσοι ελπίζουν στο όνομα του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού φανερώνουν αυτή την πίστη με το να κάνουν το σημείο του σταυρού; Το να στρεφόμαστε προς ανατολές κατά την προσευχή, ποιο γραπτό κείμενο μας το δίδαξε; Τους λόγους της Εκκλησίας κατά τον αγιασμό του άρτου της θείας ευχαριστίας και του ποτηρίου, ποι-

ος από τους αγίους μας τους άφησε γραπτώς; Δεν αρκούμεθα ασφαλώς σ' αυτά που οι απόστολοι ή το ευαγγέλιο μνημονεύουν, αλλά προ της ευχαριστίας και μετά από αυτήν λέγομεν και άλλα, γιατί διδαχθήκαμε από την άγραφη διδασκαλία πως έχουν μεγάλη δύναμη στην επιτέλεση του μυστηρίου».

Αλλά ο ίδιος πατέρας της Εκκλησίας αναφέρεται και στην τέλεση άλλων ιερών μυστηρίων. «Ευλογούμε», λέγει, «επίσης και το νερό του βαπτίσματος και το έλαιο του χρίσματος και ακόμη και αυτόν που βαπτίζεται. Από ποία γραπτά κείμενα τα πήραμε αυτά; Δεν τα γνωρίζουμε από την σιωπηρή και μυστική παράδοση;... Δεν προέρχονται όλα αυτά από αυτή τη διδασκαλία που κρατήθηκε μυστική και δεν δημοσιεύθηκε, την οποία οι πατέρες μας διατήρησαν με σιγή, χωρίς να την πολυερευνήσουν και να την περιεργάζονται, επειδή ορθά είχαν μάθει ότι πρέπει με σιωπή να προστατεύουμε τη σεμνότητα των μυστηρίων;».

Αυτή η διατήρηση «εν σιωπή» ήταν στο φρόνημα των αποστόλων και αναφερόταν στη σωστή στάση των πιστών απέναντι στο μυστήριο του Θεού.

«Οι απόστολοι και οι πατέρες που έθεσαν από την αρχή στην Εκκλησία θεσμούς, επιδίωκαν να διαφυλάξουν τη μυστικότητα. Άλλωστε αυτό που εύκολα πληροφορείται ο οποιοσδήποτε παύει να είναι μυστήριο· αυτό είναι το νόημα της άγραφης παράδοσης», καταλήγει ο Μ. Βασίλειος. Όμως στη συνέχεια επανέρχεται, φέρει σαν παράδειγμα την ομολογία κατά το ιερό βάπτισμα και γράφει:

«Την ομολογία της πίστης στον Πατέρα, τον Υιό και το Άγιο Πνεύμα από ποία γραπτή παράδοση την έχουμε; Γιατί, αν με βάση την παράδοση του βαπτίσματος θέτουμε σαν ουσιαστικό στοιχείο του βαπτίσματος την ομολογία, από συνέπεια στην ευσέβεια, αφού όπως βαπτίζόμαστε έτσι οφείλουμε να πιστεύουμε, ας μας επιτρέψουν από συνέπεια πάλι στην ευσέβεια, να προσφέρουμε τη δοξολογία με τρόπο όμοιο προς την πίστη. Αν όμως απορρίπτουν αυτό τον τρόπο της δοξολογίας σαν άγραφο, τότε ας μας παρουσιάσουν γραπτές αποδείξεις και για την ομολογία της πίστης και για τα άλλα που αναφέραμε».

Δεν υπάρχει λοιπόν αξιολογική διαφορά ανάμεσα στη γραπτή και άγραφη αποκάλυψη του Θεού, ανάμεσα στη γραπτή και άγραφη παράδοση της Εκκλησίας, που ανάγεται στους πρώτους εκκλησιαστικούς αιώνες

και αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της ζωής της Εκκλησίας διά μέσου των αιώνων.

Υπογραμμίζουμε πως το ευαγγελικό μήνυμα φυλάσσεται και μεταδίδεται από την Εκκλησία. Οι Απόστολοι εμπιστεύθηκαν τη διδαχή του Χριστού στους ποιμένες της Εκκλησίας, που βρίσκονται σε αδιάσπαστη απόστολική διαδοχή και εγγυώνται για την καθαρότητα και την ασφαλή μετάδοση αυτής της διδαχής στις επερχόμενες γενεές. Αυτή η «παράδοση» ή «παρακαταθήκη» που παρελήφθη «άπαξ» από τους αγίους και μεταδίδεται χωρίς «χάσματα» και «διακοπές» από γενεά σε γενεά δεν αποτελεί «εντάλματα ανθρώπων», αλλά είναι το αποτέλεσμα της συνεχούς παρουσίας του Αγίου Πνεύματος στην Εκκλησία που έχει κεφαλή τον Χριστό.

Ο Χριστός δεν ήλθε να γράψει βιβλία, αλλά να οδηγήσει τα διασκορπισμένα τέκνα του Θεού σε ενότητα υπό τον ίδιο σαν Κεφαλή. Αυτό ήταν και το βασικό μήνυμα της Παλαιάς Διαθήκης, που κατανοείται ορθά με κέντρο το πρόσωπο του ερχόμενου μεσσία. Για τους χριστιανούς το νέο, το κεντρικό γεγονός δεν είναι η σύνταξη κάποιων βιβλίων, που ονομάστηκαν Καινή Διαθήκη, αλλά το ίδιο το γεγονός της εν Χριστώ σωτηρίας. Οι απόστολοι έλαβαν την εντολή να «αυξήσουν» το σώμα του Χριστού κτίζοντας πάνω στο ένα θεμέλιο, τον Χριστό· δεν ήταν έργο τους να γράψουν βιβλία. Αλλά και τα κείμενα που έγραψαν συγκεντρώθηκαν μετά το θάνατό τους από την ίδια την Εκκλησία και συγκρότησαν τον κανόνα της Καινής Διαθήκης. Ήταν κείμενα περιπτωσιακά, προϋπέθεταν το προφορικό κήρυγμα και δεν το καθιστούσαν περιττό, ούτε το αντικαθιστούσαν.

Ο «Κανόνας» της Καινής Διαθήκης (ο κατάλογος των βιβλίων που ανήκουν στην Καινή Διαθήκη) δεν γίνεται κατανοητός χωρίς την ιστορική πορεία της Εκκλησίας. Χωρίς την Εκκλησία δεν μπορούμε με πειστικότητα να απαντήσουμε στο ερώτημα ποια βιβλία ανήκουν στην Αγία Γραφή και για ποιο λόγο, ούτε μπορούμε να προχωρήσουμε στην ερμηνεία της Αγίας Γραφής χωρίς κίνδυνο να δημιουργούνται ατέλειωτες ξεχωριστές ομάδες, σχίσματα και αιρέσεις που θέτουν σε κίνδυνο τη σωτηρία του ανθρώπου.

Όλες οι αιρετικές ομάδες, που προβάλλουν διαφορετικό «Κανόνα» της Γραφής ή που αποκλίνουν από την αλήθεια της αγίας Γραφής οφείλουν τις κακοδοξίες τους σ' αυτό τον ένα λόγο: Απέρριψαν την Εκκλησία και αποκόπηκαν από την κοινωνία με αυτήν. Έτσι έχασαν το σταθερό μέτρο κρίσεως και το σημείο αναφοράς που θα τους εξασφάλιζε την κοινω-

νία «μετά πάντων των αγίων» και την μετοχή στην σωτήρια πίστη που παραδόθηκε «άπαξ» στους αγίους (Ιούδα 3). Όταν κανείς απορρίψει την Εκκλησία, γίνεται ο ίδιος σημείο αναφοράς και μέτρο κρίσεως· αυτόματα πέφτει θύμα της υποκειμενικής πλάνης· μετατίθεται σε «άλλο ευαγγέλιο» (Γαλ. α' 6-8).

Αν ο άνθρωπος διατηρούσε την καθαρότητα της καρδιάς του ο Θεός θα συνέχιζε να επικοινωνεί με περισσότερο άμεσο τρόπο με τον άνθρωπο, δεν θα χρειαζόταν ο γραπτός λόγος. Αυτό σημαίνει πως τα βιβλία της αγίας Γραφής δόθηκαν σαν είδος φαρμάκου, που πρέπει να χρησιμοποιεί ο ασθενής άνθρωπος. Όμως αυτό δεν σημαίνει πως ο γραπτός λόγος απομονώνεται και απολυτοποιείται, γιατί είναι μέρος της «παρακαταθήκης», όχι το όλον.

Η ιερή παράδοση της Εκκλησίας είναι το όλον και αυτή δεν νοείται έξω από την Εκκλησία.

Πρόκειται για την ιερή μνήμη της Εκκλησίας, για την κοινή εμπειρία «πάντων των αγίων» όχι για εντάλματα ανθρώπων. Είναι η αποστολική διαδοχή, που συνδέεται άμεσα με την αποστολική διδαχή και εκφράζεται σαν κοινή συνείδηση της Εκκλησίας, με «στόμα» τις οικουμενικές συνόδους.

Απόσπασμα από το βιβλίο του «Η Ορθοδοξία μας».